

Universiteit Utrecht

Acculturatiestrategieën en Internaliserend Probleemgedrag van
Tweede Generatie Migranten in de leeftijd van 10-18 jaar in Nederland:
de Invloed van Ervaren Discriminatie

Jolien Meerhoff

Masterthesis Jeugdstudies

Universiteit Utrecht

Juni, 2016

Faculteit Sociale Wetenschappen

Studentnummer: 4255380

Aantal woorden: 5625

Scriptiebegeleider: Carmen Voogt

Tweede beoordelaar: Vincent Duindam/Wilma Vollebergh

Samenvatting

Inleiding: Het huidige onderzoek richt zich op de relatie tussen de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie en internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migranten in Nederland in de leeftijd van 10-18 jaar. Daarnaast richt dit onderzoek zich op de vraag of er sprake is van een interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag. **Methode:** Voor de huidige studie is gebruik gemaakt van de cross-sectionele data van het Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) onderzoek ($N = 244$, $M = 13,7$ ($SD = 1,62$), 53% meisjes). Internaliserend probleemgedrag is gemeten aan de hand van de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Acculturatiestrategieën zijn gemeten aan de hand van een zelf ontwikkelde schaal op basis van vijf items en ervaren discriminatie is gemeten op basis van één item. **Resultaten:** Resultaten van een factoriële ANOVA hebben aangetoond dat de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie niet significant met elkaar verschillen op internaliserend probleemgedrag. Daarnaast is gebleken dat de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag niet verschillend is voor jongeren die wel of geen discriminatie ervaren. **Discussie:** Longitudinaal vervolgonderzoek waarin etnische verschillen en de invloed van sociale en politieke systemen worden meegenomen is wenselijk, gezien het groeiende multiculturele karakter van de Nederlandse samenleving.

Trefwoorden: internaliserend probleemgedrag, acculturatiestrategieën, ervaren discriminatie, tweede generatie migrantenjongeren

Abstract

Introduction: The present study investigated the relationship between the acculturation strategies integration, separation and assimilation and internalizing problem behavior of second generation migrants in the Netherlands from 10-18 years old. In addition this research

focuses on the interaction-effect between the acculturation strategies and perceived discrimination relating to internalizing problem behavior. **Method:** Present study uses cross-sectional data of the Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) research ($N = 244$, $M = 13,7$ ($SD = 1,62$), 53% girls). Internalizing problem behavior is measured by using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Acculturation strategies are measured by using a self-defined scale based on five items and perceived discrimination is measured based on one item. **Results:** Results of a factorial ANOVA have shown that the acculturation strategies integration, separation and assimilation do not significantly differ when it comes to internalizing problem behavior. In addition it has been established that the relation between the three acculturation strategies and internalizing problem behavior do not differ for youth which does or does not perceive to be discriminated upon. **Discussion:** Future longitudinal research taking into account ethnic differences and the impact of social and political systems is necessary taking into consideration the growing multi-cultural character of Dutch society.

Keywords: internalizing problem behavior, acculturation strategies, perceived discrimination, second generation migrant youth

Internaliserend probleemgedrag als gevolg van een migratie-achtergrond in de ontwikkeling van jongeren is veelvuldig onderwerp van onderzoek geweest (Kouider, Koglin, & Petermann, 2014; Özbek, Bongers, Lobbestael, & van Nieuwenhuizen, 2015; Morawa, & Erim, 2014). Internaliserend probleemgedrag wordt gekenmerkt door emotionele problemen zoals angststoornissen, depressies, een laag zelfvertrouwen en stemmingsstoornissen (De Looze et al., 2013). Een risicofactor voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migrantenjongeren lijkt de mate te zijn waarin jongeren zich vasthouden aan hun oorspronkelijke cultuur en zich aanpassen aan de Nederlandse cultuur, ook wel acculturatieproces genoemd (Morawa, & Erim, 2014; Özbek, Bongers, Lobbestael, & van Nieuwenhuizen, 2015). Uit diverse onderzoeken is gebleken dat acculturatieprocessen, en de stress die inherent is aan deze processen, gerelateerd zijn aan internaliserend probleemgedrag (Morawa, & Erim, 2014; Virta, Sam, & Westin, 2004; Rogers-Sirin, Ryce, & Sirin, 2015). Gezien het groeiende multiculturele karakter van de Nederlandse samenleving, is inzicht in de gevolgen van deze acculturatieprocessen van belang om meer kennis te krijgen over risicofactoren voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migrantenjongeren in Nederland.

In Nederland wonen inmiddels meer dan 3,5 miljoen migranten waarvan 378.656 tweede generatie migranten zijn in de leeftijd van 10 tot 20 jaar. Marokkaanse, Turkse en Surinaamse migranten vormen de drie grootste migrantengroepen in Nederland (Centraal Bureau Statistiek, 2015). Met de toenemende komst van migranten uit met name Syrië en Polen zal ook het aantal tweede generatie migranten de komende jaren toenemen (CBS, 2015). Het behoren tot een minderheidsgroep, het hebben van een andere huidskleur dan de meerderheidsgroep of een andere religieuze oriëntatie vormen uitdagingen in de ontwikkeling van een culturele oriëntatie (Kouider, Koglin, & Petermann, 2014). Een invloedrijk kader in het onderzoek naar culturele oriëntatie is het acculturatiemodel van Berry (1997). In dit

acculturatiemodel worden acculturatiestrategieën onderscheiden op basis van de oriëntatie van migranten ten aanzien van hun oorspronkelijke cultuur en de ontvangende cultuur (i.e., Nederlandse cultuur) (Berry, 1997). Onderzoek toont aan dat een verschil in acculturatiestrategie invloed heeft op internaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren (Rogers-Sirin, Ryce, & Sirin, 2014; Morawa, & Erim, 2014; Virta, Sam, & Westin, 2004). Daarnaast blijkt uit onderzoek naar het gebruik van mentale gezondheidszorg voor internaliserend probleemgedrag van jongeren in Nederland, dat het gebruik van deze gezondheidszorg veel lager is bij tweede generatie migrantenjongeren dan bij autochtone Nederlandse jongeren. Een gebrek aan identificatie van emotionele problemen werd geïdentificeerd als een essentiële mediator in de relatie tussen migrantenstatus en het gebruik van mentale gezondheidszorg (Verhulp, Stevens, van de Schoot, & Vollebergh, 2013). Uit onderzoek blijkt tevens dat er een verschil is tussen acculturatiestrategieën en het ervaren van praktische belemmeringen om professionele zorg te zoeken. Jongeren met een sterke oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur bleken de meeste praktische belemmeringen te ervaren om professionele zorg te zoeken (Özbek, Bongers, Lobbestael, & van Nieuwenhuizen, 2015).

Het huidige onderzoek richt zich op de relatie tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migranten in Nederland in de leeftijd van 10-18 jaar. Daarnaast richt dit onderzoek zich op de vraag of er sprake is van een interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag. Het huidige onderzoek wenst hiermee een bijdrage te leveren aan kennis over risicofactoren voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag van tweede generatie migrantenjongeren in Nederland.

Acculturatiestrategieën

De manier waarop migrantenjongeren zich oriënteren op de ontvangende cultuur en de

oorspronkelijke cultuur bij het vormen van een culturele identiteit kan omschreven worden aan de hand van vier acculturatiestrategieën. Het acculturatiemodel ontwikkeld door Berry (1997) conceptualiseert acculturatie in termen van twee onafhankelijke dimensies: verlangen naar cultureel erfelijk behoud en verlangen naar contact met de ontvangende cultuur.

Afhankelijk van de positie op deze twee dimensies kunnen personen geclassificeerd worden als het aannemen van één van de vier acculturatiestrategieën: integratie, assimilatie, separatie of marginalisatie (Berry, 1997; Berry, 2005). Wanneer migranten weinig georiënteerd zijn op de oorspronkelijke cultuur en meer gericht zijn op interactie met de ontvangende cultuur wordt de assimilatiestrategie gedefinieerd. Wanneer migranten sterke waarde hechten aan het behoudt van hun oorspronkelijke cultuur en tegelijkertijd interactie met de ontvangende cultuur vermijden is er sprake van separatie. Wanneer er interesse is in het aanhouden van de oorspronkelijke cultuur en interactie met de ontvangende cultuur wordt dit integratie genoemd. Ten slotte, wanneer er geen belangstelling is voor zowel behoudt van de oorspronkelijke cultuur als interactie met de ontvangende cultuur wordt dit gedefinieerd als de marginalisatiestrategie (Berry, 1997, Berry, 2005). Het huidige onderzoek richt zich op de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie in relatie tot internaliserend probleemgedrag. De marginalisatiestrategie is in het huidige onderzoek niet meegenomen, omdat deze niet voorkwam in de onderzoeksgroep.

Acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag

Onderzoek toont aan dat er een relatie is tussen acculturatiestrategieën en de mate van internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migrantenjongeren (Morawa, & Erim, 2014; Virta, Sam, & Westin, 2004; Rogers-Sirin, Ryce, & Sirin, 2015). Zo toont cross-sectioneel onderzoek aan dat Turkse migrantenjongeren in Duitsland met de integratiestrategie geassocieerd werden met de laagste niveaus van depressieve symptomen en de marginalisatiestrategie werd geassocieerd met de hoogste niveaus van depressieve

symptomen (Morawa, & Erim, 2014). De assimilatiestrategie werd minder met depressieve symptomen geassocieerd dan de marginalisatie- en separatiestrategie. De separatiestrategie werd minder geassocieerd met depressieve symptomen dan de marginalisatiestrategie, maar deze twee verschilden niet significant van elkaar (Morawa, & Erim, 2014). Een ander cross-sectioneel onderzoek toont eveneens een relatie tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag aan bij Turkse migrantenjongeren in Noorwegen en Zweden (Virta, Sam, & Westin, 2004). Uit het onderzoek bleek dat de integratiestrategie gerelateerd was aan een hogere mate van zelfvertrouwen en minder mentale gezondheidsproblemen (i.e., depressies, angststoornissen en psychosomatische symptomen). De marginalisatiestrategie bleek daarentegen gerelateerd aan een lagere mate van zelfvertrouwen en meer mentale gezondheidsproblemen (Virta, Sam, & Westin, 2004).

Uit longitudinaal onderzoek is tevens gebleken dat de culturele oriëntatie een voorspeller is voor internaliserend probleemgedrag bij Aziatische en Latino migrantenjongeren in de United States (Rogers-Sirin, Ryce, & Sirin, 2015). In het onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen oriëntatie op de ontvangende cultuur en oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur. Oriëntatie op de ontvangende cultuur bleek niet gerelateerd te zijn aan internaliserend probleemgedrag. Oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur fungeerde als beschermende factor, waarbij een sterke oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur geassocieerd werd met lagere niveaus van depressief en teruggetrokken gedrag (Rogers-Sirin, Ryce, & Sirin, 2015). De acculturatiestrategie separatie heeft het hoogste niveau van oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur en de assimilatie- en marginalisatiestrategie hebben de laagste niveaus van oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur. De integratiestrategie heeft een sterke focus op zowel de oorspronkelijke cultuur als op de ontvangende cultuur (Berry, 2005). Naar aanleiding van het onderzoek van Rogers-Sirin, Ryce en Sirin (2015) lijken de separatie- en integratiestrategie dus als beschermende factoren tegen depressief en teruggetrokken gedrag

te werken. Tegenstrijdige resultaten worden echter gevonden in het cross-sectionele onderzoek van Atzaba-Poria en Pike (2007) die uitwezen dat een sterke oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur (kenmerkend voor de separatiestrategie) gerelateerd is aan meer internaliserend probleemgedrag bij Indiase tweede generatie migrantenjongeren in Engeland (Atzaba-Poria, & Pike, 2007).

Voorgaand onderzoek laat zien dat acculturatiestrategieën verschillen in internaliserend probleemgedrag, maar dat resultaten inconsistent zijn. Mogelijk is dit het gevolg van een verschil in etnische afkomst van participanten en de invloed van culturele en politieke factoren van het land waar onderzoek is uitgevoerd (Alba, & Foner, 2014). Om meer inzicht te krijgen in de relatie tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag van tweede generatie migrantenjongeren in Nederland is het hierom van belang onderzoek uit te voeren in de Nederlandse context.

Acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie

Ervaren discriminatie blijkt een belangrijke factor te zijn in het leven van jongeren met een migratie achtergrond (Greene, Way, & Pahl, 2006; Juang, & Cookston, 2009). Voor zover bekend is er in voorgaande studies echter nog niet onderzocht of er sprake is van een interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migrantenjongeren. Voorgaand onderzoek geeft wel aanwijzingen voor een mogelijk interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie en de invloed hiervan op internaliserend probleemgedrag (Berry, & Sabatier, 2010; Aichberger et al., 2015; Virta, Sam, & Westin, 2004).

Zo blijkt uit onderzoek naar de relatie tussen acculturatiestrategieën en zelfvertrouwen van tweede generatie migranten in Canada en Frankrijk dat deze relatie verschillend is voor de mate waarin discriminatie wordt ervaren (Berry, & Sabatier, 2010). Uit het onderzoek bleek dat zowel in Canada als in Frankrijk de integratiestrategie gerelateerd

was aan een hoge mate van zelfvertrouwen en de marginalisatiestrategie gerelateerd was aan een lage mate van zelfvertrouwen. Dit patroon was echter sterker bij participanten uit Canada dan bij participanten uit Frankrijk, wat verklaard wordt doordat de integratiestrategie in Frankrijk gerelateerd is aan een hoge mate van ervaren discriminatie, waar de integratiestrategie in Canada gerelateerd is aan een lage mate van ervaren discriminatie. De relatie tussen acculturatiestrategieën en zelfvertrouwen blijkt dus verschillend te zijn voor de mate waarin discriminatie wordt ervaren (Berry, & Sabatier, 2010).

Onderzoek waarbij acculturatiestrategieën werden meegenomen als moderator in de relatie tussen ervaren discriminatie en internaliserend probleemgedrag laat een positieve associatie zien tussen ervaren discriminatie en internaliserend probleemgedrag, maar alleen voor de groep met de separatiestrategie (Aichberger et al., 2015). De onderzoekers geven aan dat conflicten mogelijk voorkomen wanneer verwachtingen van de samenleving ten aanzien van de “optimale” acculturatiestrategie verschillen met het individu, hetgeen resulteert in verhoogde ervaren discriminatie afhankelijk van de acculturatiestrategie (Aichberger et al., 2015). De steekproef van het onderzoek van Aichberger, et al (2015) wijkt wat gemiddelde leeftijd betreft af van het huidige onderzoek, waardoor resultaten minder representatief voor het huidige onderzoek kunnen zijn.

Uit onderzoek van Virta, Sam en Westin (2004) blijkt verder dat mentale gezondheidsproblemen en een laag zelfvertrouwen bij Turkse migranten in Noorwegen vaker voorkwamen dan bij Turkse migranten in Zweden. Uit het onderzoek bleek dat de integratiestrategie gerelateerd was aan minder mentale gezondheidsproblemen en een hoger zelfvertrouwen, de marginalisatiestrategie was daarentegen gerelateerd aan meer mentale gezondheidsproblemen en een lager zelfvertrouwen. Bij migranten in Noorwegen kwam de marginalisatiestrategie vaker voor en werd er meer discriminatie ervaren dan bij migranten in

Zweden, wat de mentale gezondheidsproblemen en een lager zelfvertrouwen bij migrantenjongeren in Noorwegen verklaard (Virta, Sam, & Westin, 2004).

Voorgaand onderzoek laat zien dat zowel acculturatiestrategieën als ervaren discriminatie van invloed zijn op internaliserend probleemgedrag van tweede generatie migrantenjongeren en er mogelijk sprake is van een interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag.

Onderzoek naar het interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag is juist voor de doelgroep van het huidige onderzoek (tweede generatie migranten in de leeftijd van 10-18 jaar) van belang, omdat jongeren in deze periode steeds meer discriminatie ervaren (Greene, Way, & Pahl, 2006; Juang, & Cookston, 2009).

Greene, Way, en Pahl (2006) benadrukken de cognitieve en sociale veranderingen van jongeren in de leeftijd van 10-18 jaar die mogelijk verantwoordelijk zijn voor deze leeftijd gerelateerde toename van ervaren discriminatie. Het huidige onderzoek probeert daarom inzicht te krijgen in het interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migrantenjongeren in Nederland.

Huidige onderzoek

Het huidige onderzoek richt zich op de vraag of er een verschil is tussen de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie op internaliserend probleemgedrag van tweede generatie migranten in de leeftijd van 10-18 jaar in Nederland. Daarnaast richt het huidige onderzoek zich op de vraag of de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag verschillend is voor migrantenjongeren die discriminatie ervaren en migrantenjongeren die geen discriminatie ervaren. Op basis van theorie en voorafgaande studies wordt er verwacht dat de acculturatiestrategie 1) integratie gerelateerd is aan de laagste niveaus van internaliserend probleemgedrag, 2) assimilatie gerelateerd is aan meer internaliserend probleemgedrag ten opzichte van de integratiestrategie en 3)

separatie gerelateerd is aan minder internaliserend probleemgedrag ten opzichte van de assimilatiestrategie, maar meer internaliserend probleemgedrag ten opzichte van de integratiestrategie. Van het interactie-effect tussen de drie acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag wordt verwacht dat ervaren discriminatie, ten opzichte van geen ervaren discriminatie, leidt tot meer internaliserend probleemgedrag, maar alleen voor participanten met de separatiestrategie. Van participanten met de integratie- en assimilatiestrategie wordt geen verschil verwacht tussen het wel of niet ervaren van discriminatie op internaliserend probleemgedrag.

Methode

Het huidige onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de verkregen dataset van het Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) onderzoek. Het HBSC onderzoek is een internationaal cross-sectioneel onderzoek dat iedere vier jaar plaats vindt onder toezicht van de World Health Organization. Nederland neemt sinds 2001 deel aan dit onderzoek naar gezondheid, welbevinden en risicogedrag van scholieren. De dataverzameling van de HBSC studie heeft plaats gevonden in de maanden oktober en november van 2013 en is verkregen via klassikaal afgenomen papieren vragenlijsten onder begeleiding van onderzoeksassistenten van het Trimbos-instituut (De Looze et al., 2014). Leerlingen kregen vooraf een brief mee voor hun ouders met daarin informatie over het doel van het onderzoek en de deelname van hun kind. Wanneer ouders bezwaar hadden tegen deelname aan het onderzoek konden ze dat kenbaar maken aan de leerkracht of onderzoeksassistente.

In het HBSC onderzoek is gebruik gemaakt van een aselechte gestratificeerde clustersteekproef waarbij voor het voortgezet onderwijs een trapsgewijze aanpak is gevolgd (De Looze et al., 2014). De steekproef van scholen is gebaseerd op een bestand van alle scholen voor regulier onderwijs in Nederland van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Voor de steekproef kwamen alle

scholen in aanmerking die regulier onderwijs verzorgen op de volgende schoolniveaus: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO) basis- en kaderberoepsgerichte leerweg, VMBO gemengde en theoretische leerweg, hoger algemeen voortgezet onderwijs (HAVO) en voortgezet wetenschappelijk onderwijs (VWO). Er is vooraf gestratificeerd op stedelijkheidsniveau om zo te zorgen voor een goede spreiding over stad en platteland (De Looze et al., 2014).

De scholen werden gecontroleerd op hun geschiktheid voor het onderzoek aan de hand van een aantal inclusiecriteria. Zo moest het een zelfstandige vestiging betreffen, met een eigen schoolleiding en schoolbeleid. Daarnaast moesten alle vier de leerjaren aanwezig zijn en moest het een school voor regulier voortgezet onderwijs zijn. Na controle aan de hand van deze criteria bleken acht scholen niet geschikt te zijn voor deelname. Deze scholen zijn vervangen voor scholen die wel geschikt waren. Doordat het benodigde aantal scholen niet werd bereikt is er een extra steekproef van 25 scholen getrokken. Hierdoor was er meer kans op deelname van voldoende leerlingen, maar het responspercentage op schoolniveau zakte hierdoor (De Looze et al., 2014). Kleine scholen (i.e., minder dan 500 leerlingen) waren vaker bereid om deel te nemen (40% respons) dan grote scholen (i.e., meer dan 1000 leerlingen, 27% respons). Daarnaast deden scholen met een meerderheid leerlingen op VMBO niveau vaker mee aan het onderzoek dan scholen met een meerderheid HAVO- of VWO-leerlingen. Betreft het percentage allochtone leerlingen verschilden de deelnemende en niet-deelnemende scholen niet van elkaar (gemiddeld 17% allochtone leerlingen). Meer informatie over de methode kan gevonden worden in het rapport: Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland, HBSC 2013 (De Looze et al., 2014).

Onderzoeksgroep

De steekproefgrootte van het huidige onderzoek bestaat uit 244 tweede generatie migrantenjongeren, waarin jongens (47%) en meisjes (53%) ongeveer gelijk

vertegenwoordigd zijn. De leeftijdsrange van de steekproef is 9,9 jaar tot 18,7 jaar met een gemiddelde leeftijd van 13,7 ($SD = 1,62$) jaar. Er zijn in het huidige onderzoek vier etnische groepen onderscheiden: Surinamers (16%), Antillianen (9%), Marokkanen (31%) en Turken (44%).

Meetinstrumenten

Acculturatiestrategie. Om de variabele acculturatiestrategie te meten is er gebruik gemaakt van een zelf ontwikkelde schaal welke bestond uit de items: “*In welk land ben je geboren?*”, “*In welk land is je eigen vader geboren?*”, “*In welk land is je eigen moeder geboren?*”, “*Voel jij je... Nederlands, Marokkaans, Turks, Surinaams, Antilliaans, anders namelijk...*”, “*Ik zie mezelf als Nederlander*” (1 = erg mee oneens, 2 = beetje mee oneens, 3 = beetje mee eens, 4 = erg mee eens). Aan de hand van de resultaten van deze gegevens is een verdeling gemaakt naar de acculturatiestrategieën integratie, assimilatie, separatie en marginalisatie. Hierbij werd er gekeken naar de sterkte van de oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur en de ontvangende cultuur. Allereerst is per participant een somscore gemaakt voor de etnische achtergrond. Vervolgens zijn per etnische groep somscores gemaakt waarbij de mate van oriëntatie op de oorspronkelijke cultuur en de mate van de oriëntatie op de ontvangende cultuur werden samengevoegd. Participanten konden daarbij een score van één tot vier krijgen (1 = integratie, 2 = separatie, 3 = assimilatie, 4 = marginalisatie). Ten slotte zijn de verschillende etnische groepen samengevoegd, waardoor één schaal voor acculturatiestrategieën overbleef.

Internaliserend probleemgedrag. De Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) is afgenomen in het HBSC-onderzoek. De SDQ is een instrument om psychische problemen op basis van zelfrapportage te meten (SDQ, 2015; De Looze et al., 2014). In de SDQ wordt onderscheid gemaakt tussen vier typen psychische problemen: emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit en problemen met leeftijdsgenoten. Elk type wordt

onderzocht aan de hand van vijf items welke op een drie punt likert-schaal beantwoord worden (1 = niet waar, 2 = een beetje waar, 3 = zeker waar) en hebben betrekking op de afgelopen zes maanden (SDQ, 2012; De Looze et al., 2014). Emotionele problemen behoren tot de internaliserende problematiek, zoals angststoornissen, depressies, een laag zelfvertrouwen en stemmingsstoornissen. Om tot een score van internaliserend probleemgedrag te komen worden de vijf items over emotionele problemen bij elkaar opgeteld. De scores van de SDQ worden in het huidige onderzoek als continue variabele gebruikt (SDQ, 2015).

Ervaren discriminatie. Om de variabele ervaren discriminatie te meten is er gebruik gemaakt van één item: “*Hoe vaak behandelen de volgende mensen jou oneerlijk of slecht vanwege je etnische achtergrond?*” Deze vraag kon beantwoord worden door leraren of leraressen op school, klasgenoten of jongeren op school en jongeren buiten school. Antwoorden konden op basis van een vijf punt likert-schaal gegeven worden (1 = nooit, 2 = bijna nooit, 3 = soms, 4 = vaak, 5 = heel vaak). Hierbij staat ‘nooit’ voor geen ervaren discriminatie en ‘heel vaak’ voor veel ervaren discriminatie. De uitkomsten zijn gedichotomiseerd, waarbij de scores ‘nooit’ en ‘bijna nooit’ staan voor geen ervaren discriminatie en de scores ‘soms’, ‘vaak’ en ‘heel vaak’ staan voor ervaren discriminatie. Per participant bleef er hierdoor één dichotome score voor ervaren discriminatie over.

Data analyse

De data is geanalyseerd met behulp van IBM SPSS statistics versie 23. Participanten met de marginalisatiestrategie waren in de huidige dataset niet aanwezig. De analyse heeft hierom betrekking op de acculturatiestrategieën integratie ($n = 109$), separatie ($n = 102$) en assimilatie ($n = 33$). De hypothesen van de huidige studie zijn getoetst met een factoriële ANOVA. De assumpties van een factoriële ANOVA analyse zijn vooraf getoetst. Normaliteit is getoetst met de Kolmogorov-Smirnov toets. De scores op de acculturatiestrategie: integratie

($D(109) = 0.25, p < 0.5$), separatie ($D(102) = 0.23, p < 0.5$) en assimilatie ($D(33) = 0.25, p < 0.5$) zijn alle drie significant niet normaal verdeeld. Er is daarom gebruikt gemaakt van de bootstrap-methode. Er is wel voldaan aan de assumptie van homogeniteit van variantie ($F(5, 238) = 1.34, p = 0.25$). Bij de analyses is een significantieniveau van $p < .05$ gehanteerd.

Allereerst zijn er beschrijvende analyses uitgevoerd om de karakteristieken van de steekproef te beschrijven. Vervolgens is met een factoriële ANOVA onderzocht of de acculturatiestrategieën (i.e., integratie, separatie en assimilatie) met elkaar verschillen op internaliserend probleemgedrag. In de analyse is het geslacht van de participanten hierbij als controlevariabele meegenomen. Er is gebruik gemaakt van de bootstrap-methode, omdat er niet werd voldaan aan de assumptie van normaliteit. Vervolgens is onderzocht of de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag verschillend is voor migrantenjongeren die discriminatie ervaren en migrantenjongeren die geen discriminatie ervaren. Het interactie-effect tussen de drie acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag is hiervoor onderzocht aan de hand van een factoriale ANOVA. De variabele geslacht werd ook hierbij als controlevariabele meegenomen in de analyse.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

Tabel 1 geeft de beschrijvende statistieken van de drie acculturatiestrategieën op internaliserend probleemgedrag, uitgesplitst naar ervaren discriminatie. In de steekproef bevonden zich 109 (43,9%) participanten die tot de integratiestrategie behoren, 102 (41,9%) participanten die tot de separatiestrategie behoren en 33 (14,2%) participanten die tot de assimilatiestrategie behoren. De participanten die behoren tot de integratiestrategie hebben het hoogste gemiddelde op internaliserend probleemgedrag ($M = 2,12, SD = 2,29$) en de

participanten die behoren tot de assimilatiestrategie hebben het laagste gemiddelde op internaliserend probleemgedrag ($M = 1,82$, $SD = 1,83$).

Tabel 1

Beschrijvende statistiek van de acculturatiestrategieën voor de totale steekproef ($N = 244$) en uitgesplitst naar ervaren discriminatie ($n = 101$) en geen ervaren discriminatie ($n = 143$).

Acculturatie -strategie	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Ervaren discriminatie			Geen ervaren discriminatie		
				<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Integratie	109	2.12	2.29	46	2.57	2.41	63	1.79	2.16
Separatie	102	1.94	2.34	41	2.22	2.59	61	1.77	2.15
Assimilatie	33	1.82	1.83	14	2.00	2.11	19	1.68	1.63
Totaal	244	2.00	2.24	101	2.35	2.43	143	1.77	2.08

Noot. *n* = steekproefgrootte; *M* = gemiddelde; *SD* = standaard deviatie

Acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag

Aan de hand van een factoriële ANOVA is getoetst of er een significant verschil is tussen de drie acculturatiestrategieën op internaliserend probleemgedrag (zie tabel 2). Hierbij is de variabele geslacht als controle variabele meegenomen. Uit de analyses is gebleken dat de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie niet significant met elkaar verschillen op internaliserend probleemgedrag. Dit betekent dat acculturatiestrategieën van tweede generatie migrantenjongeren niet gerelateerd zijn aan de mate van internaliserend probleemgedrag. Omdat er geen significante relatie is gevonden tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag, zijn verbanden niet verder geanalyseerd met een post-hoc toets.

Tabel 2

Factoriële ANOVA met acculturatiestrategieën als onafhankelijke variabele en internaliserend probleemgedrag als afhankelijke variabele, gecontroleerd voor geslacht

Variabele	SS	df	MS	F	p
Geslacht	128.14	1	128.14	28.24	0.00***
Acculturatiestrategieën	0.40	2	0.20	0.04	0.96
Ervaren discriminatie	18.12	1	18.12	3.99	0.05*
Acculturatiestrategieën x Ervaren discriminatie	4.18	2	2.09	0.46	0.63
Variantie binnen groepen	1075.40	237	4.54		
Totaal	1223.98	243			

Noot. SS = sum of squares; df = degrees of freedom; MS = mean square; F = ratio of the mean squares

* $p < 0.05$, *** $p < 0.00$.

Interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag

Aan de hand van een factoriële ANOVA is getoetst of er sprake is van een interactie-effect tussen de drie acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag. Uit de analyse is gebleken dat er geen sprake is van een interactie-effect tussen de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag (zie tabel 2). Dit betekent dat de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag niet verschillend is voor migrantenjongeren die wel of geen discriminatie ervaren. Omdat er geen significante relatie is gevonden voor het interactie-effect, zijn verbanden niet verder geanalyseerd met een post-hoc toets.

Discussie

Het doel van het huidige cross-sectionele onderzoek was om inzicht te krijgen in de

relatie tussen de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie en internaliserend probleemgedrag van tweede generatie migrantenjongeren in de leeftijd van 10-18 jaar in Nederland en of deze relatie verschillend is voor jongeren die wel of geen discriminatie ervaren. Uit het huidige onderzoek is gebleken dat de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie niet significant met elkaar verschillen op internaliserend probleemgedrag. Daarnaast is gebleken dat het hoofdeffect tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag niet verschillend is voor jongeren die wel of geen discriminatie ervaren.

Acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag

De acculturatiestrategieën (i.e., integratie, separatie en assimilatie) van tweede generatie migrantenjongeren verschillen niet significant met elkaar op internaliserend probleemgedrag. Deze bevinding komt niet overeen met de hypothese en voorgaand onderzoek, waarin acculturatiestrategieën significant met elkaar verschillen op internaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren (Morawa, & Erim, 2014; Virta, Sam, & Westin, 2004; Rogers-Sirin, Ryce, & Sirin, 2015). Een mogelijke verklaring voor de niet-significante relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag kan gezocht worden in de steekproef van het huidige onderzoek. De statistische power van het hoofdverband tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag in het huidige onderzoek is 0.06, terwijl de streefwaarde van statistische power bij 0.80 ligt (Field, 2009). Dit betekent dat de kans om een significant effect aan te tonen met de huidige steekproefgrootte klein is. Daarnaast komt de acculturatiestrategie marginalisatie in de steekproef van het huidige onderzoek niet voor. Uit voorgaand onderzoek blijkt dat juist de marginalisatiestrategie gerelateerd is aan een hoge mate van internaliserend probleemgedrag (Morawa, & Erim, 2014; Özbek, Bongers, Lobbestaël, & van Nieuwenhuizen, 2015; Berry, & Sabatier, 2010).

Een tweede mogelijke verklaring voor de niet-significante relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag kan gevonden worden in het theoretisch acculturatiemodel van Berry (1997), waar het huidige onderzoek op gebaseerd is. Ward (2008) geeft in zijn onderzoek naar nieuwe perspectieven op het gebied van acculturatiestrategieën aan dat het acculturatiemodel van Berry een ordelijk kader biedt, maar dat het model onduidelijk is over de beweegredenen van migranten om tot een bepaalde acculturatiestrategie te behoren. Daarnaast geeft hij aan dat het model van Berry onduidelijk is over de vraag of migranten kunnen veranderen van acculturatiestrategie (Ward, 2008). Ander kritiek op het acculturatiemodel van Berry is dat het model uitgaat van een 'one size fits all' benadering (Schwartz, Unger, Zamboanga, & Szapoczonik, 2010). Er wordt in het acculturatiemodel van Berry van uitgegaan dat de acculturatiestrategieën van migranten voortkomen uit een specifieke keuze van de migrant voor een bepaalde acculturatiestrategie. Hoewel migranten invloed hebben op een aantal aspecten met betrekking tot acculturatiestrategieën, worden andere aspecten beperkt door demografische of contextuele factoren (Schwartz, Unger, Zamboanga, & Szapoczonik, 2010). Zo blijkt uit onderzoek van Alba en Foner (2014) dat nationale verschillen in beleid en praktijk van invloed zijn op zowel de successen als uitdagingen op het gebied van acculturatie. Uit onderzoek naar veranderprocessen van acculturatiestrategieën blijkt tevens dat acculturatiestrategieën dynamisch zijn en kunnen veranderen door sociaal-politieke- of persoonlijke factoren (Bhatia, & Ram, 2009). Een model waarbij rekening wordt gehouden met beweegredenen van migrantenjongeren om tot een bepaalde acculturatiestrategie te behoren en waarbij rekening wordt gehouden met de contextuele factoren wordt in de onderzoeken bepleit (Schwartz, Unger, Zamboanga, & Szapoczonik, 2010; Ward, 2008; Bhatia, & Ram, 2009). Door het cross-sectionele study design van het huidige onderzoek is de richting van de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag niet duidelijk. Daarnaast is ook

niet inzichtelijk in hoeverre migrantenjongeren veranderen van acculturatiestrategie. Inzicht in ontwikkelingsprocessen van acculturatiestrategieën van migrantenjongeren en de invloed van de maatschappelijke context hierop geeft mogelijk meer inzicht in de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag.

Een derde mogelijke verklaring voor de niet-significante relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag kan gevonden worden in de verschillende kenmerken van migrantenjongeren die zij vanuit hun etnische achtergrond met zich meebrengen (Alba en Foner, 2014; Stevens, & Vollebergh, 2008). In het huidige onderzoek is geen onderscheid gemaakt naar etniciteit in de relatie tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag. Verschillen tussen etnische groepen op het hoofdverband zijn hierdoor niet onderzocht. Uit onderzoek is gebleken dat er grote verschillen zijn tussen etniciteiten en internaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren. Zo toont onderzoek aan dat Marokkaanse migrantenjongeren in vergelijking tot Nederlandse autochtone jongeren relatief veel externaliserend probleemgedrag vertonen. Turkse migrantenjongeren vertonen daarentegen, in vergelijking tot de Nederlandse autochtone jongeren, relatief veel internaliserend probleemgedrag (Stevens, & Vollebergh, 2008). Onderscheid tussen etniciteiten in onderzoek naar acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag geeft mogelijk meer inzicht in de relatie tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag.

Ten slotte kan de niet-significante relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag verklaard worden doordat acculturatiestrategieën zijn gemeten met een niet gevalideerd meetinstrument. Andere onderzoeken die gevalideerde en betrouwbare instrumenten gebruikten om acculturatiestrategieën te meten vonden wel een significante relatie tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag (Morawa, & Erim, 2013; Frankenberg, & Bongard, 2013; Berry, & Sabatier, 2010).

Interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag

Uit de resultaten is gebleken dat er geen sprake is van een interactie-effect tussen de acculturatiestrategieën (i.e., integratie, separatie en assimilatie) en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag. Het wel of niet ervaren van discriminatie lijkt dus geen effect te hebben op de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag. Deze bevinding komt echter niet overeen met de hypothese waarbij verwacht werd dat de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag verschillend is voor migrantenjongeren die wel of geen discriminatie ervaren. Een eerste mogelijke verklaring voor het niet-significante interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag ligt wederom in het cross-sectionele study design van de huidige studie. Uit voorgaand longitudinaal onderzoek naar jongeren in de leeftijd van 14 tot 17 jaar is gebleken dat tweede generatie migrantenjongeren naarmate zij ouder worden meer discriminatie ervaren (Juang, & Cookston, 2009). Dit komt mogelijk door cognitieve en sociale veranderingen tijdens de adolescentie waardoor jongeren zich meer bewust worden van hun bredere historische en sociale contexten die bijdragen aan het ervaren van discriminatie (Greene, Way, & Pahl, 2006). De gemiddelde leeftijd van de participanten in het huidige cross-sectionele onderzoek is 13 jaar. Mogelijk zullen deze jongeren naarmate zij ouder worden meer discriminatie ervaren, wat invloed kan hebben op het interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag.

Een tweede mogelijke verklaring voor het niet-significante interactie-effect tussen de drie acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag kan gevonden worden in de maatschappelijke context waar onderzoek is uitgevoerd. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de maatschappelijke context van invloed is op

acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie van migrantenjongeren (Berry, & Sabatier, 2010; Virta, Sam, & Westin, 2004). Zo is uit onderzoek van Berry en Sabatier (2010) gebleken dat acculturatiestrategieën gericht op de oorspronkelijke cultuur (i.e., separatie en integratie) bij participanten uit Frankrijk gerelateerd zijn aan meer ervaren discriminatie in vergelijking met participanten uit Canada. Dit verschil kwam overeen met beleids- en attitude verschillen tussen Frankrijk en Canada (Berry, & Sabatier, 2010). Uit ander onderzoek blijkt daarnaast dat verschillen in acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie van Turkse migranten in Zweden en Noorwegen verklaard kunnen worden door migratiebeleid en attitudes van de ontvangende samenleving tegenover migranten (Virta, Sam, & Westin, 2004). Zo bleek Zweden meer liberaal te zijn dan Noorwegen met betrekking tot “vrijheid van eigen keuze” van acculturatiestrategieën en heeft Zweden daarnaast ook meer ervaring met migratie dan Noorwegen, wat het verschil in ervaren discriminatie van migrantenjongeren tussen beide landen kan verklaren (Virta, Sam, & Westin, 2004). Een mogelijke verklaring voor het niet-significante interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie op internaliserend probleemgedrag kan hierom gezocht worden in het migratiebeleid en de migratie geschiedenis van Nederland.

Sterktes en limitaties

De huidige studie kent een aantal sterke punten. Allereerst worden de vier grootste migrantengroepen (i.e., Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers) in Nederland in het huidige onderzoek meegenomen (CBS, 2015). Daarnaast is de gebruikte data van het HBSC onderzoek verzameld op basis van een aselechte gestratificeerde clustersteekproef waarbij voor het voortgezet onderwijs een trapsgewijze aanpak is gevolgd. Hierbij is er vooraf gestratificeerd op stedelijkheidsniveau en zijn scholen gecontroleerd op hun geschiktheid voor het onderzoek op basis van een aantal criteria. De HBSC data kan hierdoor gezien worden als een groot landelijk representatieve dataset (De Looze et al., 2014).

Naast deze sterke punten kent het huidige onderzoek ook een aantal limitaties. Ten eerste is er gebruik gemaakt van een vrij kleine steekproef ($N = 244$). De statistische power ligt in het huidige onderzoek met 0.06 ver onder de streefwaarde van 0.80 (Field, 2009). Er kan hierdoor sprake van onderrapportage zijn. Een tweede limitatie is de schaal waarmee de variabele acculturatiestrategieën is gemeten. Er is hierbij gebruikt gemaakt van een zelfontwikkelde niet-gestandaardiseerde schaal, waardoor er geen uitspraken gedaan kunnen worden over de betrouwbaarheid en validiteit van het instrument. Een derde limitatie is het cross-sectionele study design van het huidige onderzoek, waardoor causale verbanden tussen acculturatiestrategieën, ervaren discriminatie en internaliserend probleemgedrag niet onderzocht konden worden. Het is hierdoor uitsluitend mogelijk om relaties aan te tonen en geen causale verbanden. Tot slot geldt als limitatie van het huidige onderzoek dat de data is verzameld met behulp van zelfrapportages. Het is hierdoor mogelijk dat participanten sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven. Een mogelijk gevolg van sociaal wenselijke antwoorden is onderrapportage van internaliserend probleemgedrag. Om de kans op sociaal wenselijke antwoorden te verkleinen is bij het afnemen van de vragenlijsten benadrukt dat de vragenlijsten anoniem worden behandeld (De Looze et al., 2014). Daarnaast is uit onderzoek naar de betrouwbaarheid en validiteit van de SDQ, waarmee internaliserend probleemgedrag is gemeten, gebleken dat de invloed van sociaal wenselijke antwoorden op de SDQ klein is (Muris, Meesters, & van den Berg, 2003).

Implicaties

Uit het huidige onderzoek is gebleken dat acculturatiestrategieën (i.e., integratie, separatie en assimilatie) en het interactie-effect tussen de drie acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie niet gerelateerd zijn aan internaliserend probleemgedrag van tweede generatie migrantenjongeren. Op basis van de limitaties is vervolgonderzoek wenselijk. Vervolgonderzoek waarin onderscheid wordt gemaakt tussen etniciteiten in de relatie tussen

acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag wordt aanbevolen gezien de verschillen tussen etniciteiten op internaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren (Stevens, & Vollebergh, 2008). Daarnaast is vervolgonderzoek waarbij de invloed van de sociale en politieke context wordt meegenomen van belang, gezien de invloed hiervan op acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie van tweede generatie migrantenjongeren (Berry, & Sabatier, 2010; Virta, Sam, & Westin, 2004). Om meer inzicht te krijgen in ontwikkelprocessen van tweede generatie migrantenjongeren betreft acculturatiestrategieën en ervaren discriminatie, wordt er tevens aanbevolen om longitudinaal onderzoek uit te voeren. Longitudinaal onderzoek kan inzicht bieden in ontwikkelingen en keuzes van migrantenjongeren voor een bepaalde acculturatiestrategie en de invloed van ervaren discriminatie hierop. Ten slotte is het wenselijk om vervolgonderzoek uit te voeren waarbij de statistische power rond de streefwaarde van 0.80 ligt om mogelijke significante effecten ook daadwerkelijk aan te kunnen tonen.

Conclusie

Er kan geconcludeerd worden dat de acculturatiestrategieën integratie, separatie en assimilatie niet significant met elkaar verschillen op internaliserend probleemgedrag bij tweede generatie migranten in de leeftijd van 10-18 jaar. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat de relatie tussen de drie acculturatiestrategieën (i.e., integratie, separatie, assimilatie) en internaliserend probleemgedrag niet verschillend is voor jongeren die wel of geen discriminatie ervaren. Longitudinaal vervolgonderzoek waarin etnische verschillen en de invloed van sociale en politieke systemen worden meegenomen is wenselijk, gezien het groeiende multiculturele karakter van de Nederlandse samenleving en het geringer gebruik van mentale gezondheidszorg onder tweede generatie migrantenjongeren ten opzichte van autochtone Nederlandse jongeren.

Literatuur

- Aichberger, M. C., Bromand, Z., Rapp, M. A., Yesil, R., Montesinos, A. H., Temur Erman, S., Heinz, A., & Schouler-Ocak, M. (2015). Perceived ethnic discrimination, acculturation, and psychological distress in women of Turkish origin in Germany. *Social Psychiatry Psychiatric Epidemiology*, *50*, 1691-1700. doi:10.1007/s00127-0151105-3
- Alba, R., & Foner, N. (2014). Comparing immigrant integration in North America and Western Europe: How much do the grand narratives tell us? *International Migration Review*, *48*, 263-291. doi:10.1111/imre.12134
- Atzaba-Poria, N., & Pike, A. (2007). Are ethnic minority adolescents at risk for problem behavior? Acculturation and intergenerational acculturation discrepancies in early adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, *25*, 527-541. doi:10.1348/026151006X173053
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, *46*, 5-34. doi:10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, *29*, 697-712. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.07.013
- Berry, J. W., & Sabatier, C. (2010). Acculturation, discrimination, and adaptation among second generation immigrant youth in Montreal and Paris. *International Journal of Intercultural Relations*, *34*, 191-207. doi:10.1016/j.ijintrel.2009.11.007
- Bhatia, S., & Ram, A. (2009). Theorizing identity in transnational and diaspora cultures: A critical approach to acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, *33*, 140-149. doi:10.1016/j.ijintrel.2008.12.009

- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). Populatie; allochtonen, leeftijd en herkomstgroepering. *Den Haag, Nederland*. Verkregen van <http://statline.cbs.nl/statweb/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2015). Immi- en emigratie naar geboorteland, leeftijd en geslacht. *Den Haag, Nederland*. Verkregen van <http://statline.cbs.nl/Statweb>
- De Looze, M., van Dorsselaer, S., de Roos, S., Verdurmen, J., Stevens, G., Gommans, R., van Bon-Martens, M., ter Bogt, T., & Vollebergh, W. (2014). HBSC 2013: Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland. *Universiteit Utrecht: Utrecht*
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Londen: SAGE Publications Ltd
- Frankenberg, E., & Bongard, S. (2013). Development and preliminary validation of the Frankfurt Acculturation Scale for Children. *International Journal of Intercultural Relations, 37*, 323-334. doi:10.1016/j.ijintrel.2012.12.003
- Greene, M. L., Way, N., & Pahl, K. (2006) Trajectories of perceived adult and peer discrimination among Black, Latino, and Asian American adolescents: Patterns and psychological correlates. *Developmental Psychology, 42*, 218-236. doi:10.1037/0012-1649.42.2.218
- Juang, L. P., & Cookston, J. T. (2009). Acculturation, discrimination, and depressive symptoms among Chinese American adolescents: A longitudinal study. *Journal of Primary Prevention, 30*, 475-496. doi:10.1007/s10935-009-0177-9
- Kouider, E. B., Koglin, U., & Petermann, F. (2014). Emotional and behavioral problems in migrant children and adolescents in Europa: A systematic review. *European Child & Adolescent Psychiatry, 23*, 373-391. doi:10.1007/s00787-013-0485-8
- Morawa, E., & Erim, Y. (2014). Acculturation and depressive symptoms among Turkish immigrants in Germany. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 11*, 9503-9521. doi:10.3390/ijerph110909503

- Muris, P., Meesters, C., & van de Berg, F. (2003). The strengths and difficulties questionnaire. Further evidence for its reliability and validity in a community sample of Dutch children and adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry, 12*, 1-8. doi:10.1007/s00787-003-0298-2
- Özbek, E., Bongers, I. L., Lobbestael, J., & van Nieuwenhuizen, C. (2015). Turkish and Moroccan young adults in the Netherlands: The relationship between acculturation and psychological problems. *Journal of Immigrant Minority Health, 17*, 1687-1696. doi:10.1007/s10903-015-0203-3
- Rogers-Sirin, L., Ryce, P., & Sirin, S. P. (2014). Acculturation, acculturative stress, and cultural mismatch and their influences on immigrant children and adolescents' wellbeing. *Global Perspectives on Well-Being in Immigrant Families, 1*, 11-30, doi:10.1007/978-1-4614-9129-3_2,
- Schwartz, S. J., Unger, J. B., Zamboanga, B. L., & Szapoznik, J. (2010). Rethinking the concept of acculturation. Implications for theory and research. *American Psychologist, 65*, 237-251. doi:10.1037/a001933
- Stevens, G. W. J. M., & Vollebergh, W. A. M. (2008). Mental health in migrant children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 49*, 276-294. doi:10.1007/s001270050906-1
- Stevens, G. W. J. M., Vollebergh, W. A. M., Pels, T. V. M., & Crijnen, A. M. (2005). Patronen van acculturatie en probleemgedrag bij Marokkaanse jongeren in Nederland. *Nederlands Tijdschrift Psychologie, 60*, 153-163. doi:10.1007/BF03062353
- Strength and Difficulties Questionnaire. (2012). What is SDQ? *SDQ*, verkregen van <http://www.sdqinfo.com/a0.html>
- Strength and Difficulties Questionnaire. (2015). Scoring the Strengths & Difficulties

Questionnaire for age 4-17. *SDQ*, verkregen van <http://www.sdqinfo.com/py/sdqinfo/c0.py>

Verhulp, E. E., Stevens, G. W. J. M., van de Schoot, R., & Vollebergh, W. A. M.

(2013). Understanding ethnic differences in mental health service use for adolescents' internalizing problems: The role of emotional problem identification. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22, 413-421. doi:10.1007/s00787-013-0380-3

Virta, E., Sam, D. L., & Westin, C. (2004). Adolescents with Turkish background in Norway and Sweden: A comparative study of their psychological adaptation. *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 15-25. doi:10.1111/j.1467-9450.2004.00374.x

Ward, C. (2008). Thinking outside the Berry boxes: New perspectives on identity, acculturation and intercultural relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 105-114. doi:10.1016/j.ijintrel.2007.11.002

Bijlage 1: SPSS syntax**Aangemaakte variabelen****Onafhankelijke variabele: Acculturatiestrategieën**

```
IF (V12_3 = 1 & V12_1 = 1) ikvoelmeTurks=1.
EXECUTE.
IF (V12_3 = 1 & V12_1 = 0) ikvoelmeTurks=2.
EXECUTE.
IF (V12_3 = 0 & V12_1 = 1) ikvoelmeTurks=3.
EXECUTE.
IF (V12_3 = 0 & V12_1 = 0) ikvoelmeTurks=4.
EXECUTE.
```

```
IF (V12_4 = 1 & V12_1 = 1) IkvoelmeSurinaams=1.
EXECUTE.
IF (V12_4 = 1 & V12_1 = 0) IkvoelmeSurinaams=2.
EXECUTE.
IF (V12_4 = 0 & V12_1 = 1) IkvoelmeSurinaams=3.
EXECUTE.
IF (V12_4 = 0 & V12_1 = 0) IkvoelmeSurinaams=4.
EXECUTE.
```

```
IF (V12_5 = 1 & V12_1 = 1) IkvoelmeAntilliaans=1.
EXECUTE.
IF (V12_5 = 1 & V12_1 = 0) IkvoelmeAntilliaans=2.
EXECUTE.
IF (V12_5 = 0 & V12_1 = 1) IkvoelmeAntilliaans=3.
EXECUTE.
IF (V12_5 = 0 & V12_1 = 0) IkvoelmeAntilliaans=4.
EXECUTE.
```

```
IF (V12_2 = 1 & V12_1 = 1) IkvoelmeMarokkaans=1.
EXECUTE.
IF (V12_2 = 1 & V12_1 = 0) IkvoelmeMarokkaans=2.
EXECUTE.
IF (V12_2 = 0 & V12_1 = 1) IkvoelmeMarokkaans=3.
EXECUTE.
IF (V12_2 = 0 & V12_1 = 0) IkvoelmeMarokkaans=4.
EXECUTE.
```

```
IF (V5VA = 5 & V5MA = 5) oudersturks=1.
EXECUTE.
IF (V5VA ~= 5 & V5MA = 5) oudersturks=1.
EXECUTE.
IF (V5VA = 5 & V5MA ~= 5) oudersturks=1.
EXECUTE.
IF (V5VA ~= 5 & V5MA ~= 5) oudersturks=0.
EXECUTE.
```

IF (V5VA = 4 & V5MA = 4) oudersMarokko=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = ~4 & V5MA = 4) oudersMarokko=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = 4 & V5MA = ~4) oudersMarokko=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = ~4 & V5MA = ~4) oudersMarokko=0.
EXECUTE.

IF (V5VA = 3 & V5MA = 3) oudersAntillen=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = ~3 & V5MA = 3) oudersAntillen=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = 3 & V5MA = ~3) oudersAntillen=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = ~3 & V5MA = ~3) oudersAntillen=0.
EXECUTE.

IF (V5VA = 2 & V5MA = 2) oudersSuriname=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = ~2 & V5MA = 2) oudersSuriname=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = 2 & V5MA = ~2) oudersSuriname=1.
EXECUTE.

IF (V5VA = ~2 & V5MA = ~2) oudersSuriname=0.
EXECUTE.

IF (ikvoelmeTurks = 1 & V13A >= 3 & oudersturks = 1) strategieturks=1.
EXECUTE.

IF (ikvoelmeTurks = 2 & V13A <= 2 & oudersturks = 1) strategieturks=2.
EXECUTE.

IF (ikvoelmeTurks = 3 & V13A >= 3 & oudersturks = 1) strategieturks=3.
EXECUTE.

IF (ikvoelmeTurks = 4 & V13A = 1 & oudersturks = 1) strategieturks=4.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeSurinaams = 1 & V13A >= 3 & oudersSuriname = 1) strategiesurinaams=1.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeSurinaams = 2 & V13A <= 2 & oudersSuriname = 1) strategiesurinaams=2.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeSurinaams = 3 & V13A >= 3 & oudersSuriname = 1) strategiesurinaams=3.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeSurinaams = 4 & V13A = 1 & oudersSuriname = 1) strategiesurinaams=4.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeAntilliaans = 1 & V13A >= 3 & oudersAntillen = 1) strategieantilliaans=1.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeAntilliaans = 2 & V13A <= 2 & oudersAntillen = 1) strategieantilliaans=2.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeAntilliaans = 3 & V13A >= 3 & oudersAntillen = 1) strategieantilliaans=3.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeAntilliaans = 4 & V13A = 1 & oudersAntillen = 1) strategieantilliaans=4.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeMarokkaans = 1 & V13A >= 3 & oudersMarokko = 1) strategiemarokko=1.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeMarokkaans = 2 & V13A <= 2 & oudersMarokko = 1) strategiemarokko=2.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeMarokkaans = 3 & V13A >= 3 & oudersMarokko = 1) strategiemarokko=3.
EXECUTE.

IF (IkvoelmeMarokkaans = 4 & V13A = 1 & oudersMarokko = 1) strategiemarokko=4.
EXECUTE.

IF (strategieturks = 1 + strategiesurinaams = 1 + strategieantilliaans = 1 + strategiemarokko = 1)

integratietotaal=1.

EXECUTE.

IF (strategieturks = 2 + strategiesurinaams = 2 + strategieantilliaans = 2 + strategiemarokko = 2)

separatietotaal=1.

EXECUTE.

IF (strategieturks = 3 + strategiesurinaams = 3 + strategieantilliaans = 3 + strategiemarokko = 3)

assimilatietotaal=1.

EXECUTE.

IF (strategieturks = 4 + strategiesurinaams = 4 + strategieantilliaans = 4 + strategiemarokko = 4)

marginalisatietotaal=1.

EXECUTE.

RECODE strategieturks (1=1) (SYSMIS=0) (2=2) (3=3) (4=4) INTO st_turks_mi.

EXECUTE.

RECODE strategiesurinaams (1=1) (SYSMIS=0) (2=2) (3=3) (4=4) INTO st_surinaams_mi.

EXECUTE.

RECODE strategieantilliaans (1=1) (SYSMIS=0) (2=2) (3=3) (4=4) INTO st_antilliaans_mi.

EXECUTE.

RECODE strategiemarokko (1=1) (SYSMIS=0) (2=2) (3=3) (4=4) INTO st_marokko_mi.

EXECUTE.

COMPUTE Acculturatietotaal=st_turks_mi + st_surinaams_mi + st_antilliaans_mi + st_marokko_mi.

EXECUTE.

Interactie variabele: Ervaren discriminatie

DATASET ACTIVATE DataSet1.

IF ((V14A = 1 | V14A = 2)) discrleren=0.

EXECUTE.

```

IF ((V14A = 3 | V14A = 4 | V14A = 5)) discrleraren=1.
EXECUTE.
IF ((V14B = 1 | V14B = 2)) discrklasgenoten=0.
EXECUTE.
IF ((V14B = 3 | V14B = 4 | V14B = 5)) discrklasgenoten=1.
EXECUTE.
IF ((V14C = 1 | V14C = 2)) discrjongeren=0.
EXECUTE.
IF ((V14C = 3 | V14C = 4 | V14C = 5)) discrjongeren=1.
EXECUTE.
IF ((discrleraren = 0 | discrklasgenoten = 0 | discrjongeren = 0)) ervarendiscriminatie=0.
EXECUTE.

IF ((discrleraren = 1 | discrklasgenoten = 1 | discrjongeren = 1)) ervarendiscriminatie=1.
EXECUTE.

```

Assumpties

Normaliteit

```
DATASET ACTIVATE DataSet1.
```

GGRAPH

```

/GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=ZRE_1 Acculturatietotaal
MISSING=LISTWISE
REPORTMISSING=NO
/GRAPHSPEC SOURCE=INLINE.
BEGIN GPL
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: ZRE_1=col(source(s), name("ZRE_1"))
DATA: Acculturatietotaal=col(source(s), name("Acculturatietotaal"), unit.category())
GUIDE: axis(dim(1), label("Standardized Residual for sdqem1"))
GUIDE: axis(dim(2), label("Frequency"))
GUIDE: axis(dim(4), label("Acculturatietotaal"), opposite())
SCALE: cat(dim(4), include("1.00", "2.00", "3.00"))
ELEMENT: interval(position(summary.count(bin.rect(ZRE_1*1*1*Acculturatietotaal))),
shape.interior(shape.square))
END GPL.

```

Normaliteit statistische toets

```

EXAMINE VARIABLES=sdqem1 BY Acculturatietotaal ervarendiscriminatie
/PLOT BOXPLOT STEMLEAF NPLOT
/COMPARE GROUPS
/STATISTICS DESCRIPTIVES
/CINTERVAL 95
/MISSING LISTWISE
/NOTOTAL.

```


Homogeniteit

```

UNIANOVA sdqem1 BY Acculturatietotaal ervarendiscriminatie VO
/METHOD=SSTYPE(3)
/INTERCEPT=INCLUDE
/PLOT=PROFILE(Acculturatietotaal*ervarendiscriminatie)
/PRINT=HOMOGENEITY
/CRITERIA=ALPHA(.05)
/DESIGN=Acculturatietotaal ervarendiscriminatie Acculturatietotaal*ervarendiscriminatie
VO.

```

Analyses**Analyse van het hoofdeffect met controlevariabele en bootstrap-methode**

```

DATASET ACTIVATE DataSet1.
BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=sdqem1 INPUT=Acculturatietotaal
/CRITERIA CILEVEL=95 CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
ONEWAY sdqem1 BY Acculturatietotaal
/PLOT MEANS
/MISSING ANALYSIS
/POSTHOC=GH ALPHA(0.05).

```

Analyse van het interactie-effect met controlevariabele en bootstrap-methode

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=sdqem1 INPUT=ervarendiscriminatie VO V2 Acculturatietotaal
/CRITERIA CILEVEL=95 CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
UNIANOVA sdqem1 BY ervarendiscriminatie VO V2 Acculturatietotaal
/METHOD=SSTYPE(3)
/INTERCEPT=INCLUDE
/EMMEANS=TABLES(ervarendiscriminatie)
/EMMEANS=TABLES(VO)
/EMMEANS=TABLES(V2)
/EMMEANS=TABLES(Acculturatietotaal)
/EMMEANS=TABLES(Acculturatietotaal*ervarendiscriminatie)
/CRITERIA=ALPHA(.05)
/DESIGN=ervarendiscriminatie VO V2 Acculturatietotaal
Acculturatietotaal*ervarendiscriminatie.

```